

ISSANDA SULASED

Jesaja nägemus inimkonnale

Mai, 2025

John N. Oswalt, Ph.D.

Jesaja – prohvetite vürst

- ▶ Võib-olla kuningliku perekonna liige
- ▶ Lüüriline kirjutamisstiil
- ▶ Kuid rohkem kui kumbki neist, tema teoloogiline haare
 - Täielikum kui ükski teine Piibli raamat
 - Rohkem UT kui üheski teises VT raamatus (ja ilmselgelt...!)
 - Jahve mõistmine on tema õigluse ja armu käsitlemisel võrreldamatu
 - Põhjalikum ja terviklikum arusaam päästmisest kui üheski teises raamatus
- ▶ "Israeli Püha"

Raamatu struktuur

- ▶ Märkimisväärselt sarnane Piibli omale
- ▶ Üldine kokkulepe jaotuse osas
 - Kolm põhiosa: 1–39; 40–55; 56–66
 - 1–39 : 1–5; 6; 7–12; 13–23; 24–27; 28–33; 34–35; 36–39
 - 40–55 : 40–48; 49–55
 - 56–66 : 56–59; 60–62; 63–66
- ▶ Peaaegu kõik nõustuvad, et 1–5 on sissejuhatus; mitte niivõrd kokkuvõte
- ▶ Pärast seda – avatud kriitikale

Issanda sulased

- ▶ 1–6 Sulaseks kutsumine: probleem ja lahendus
- ▶ 7–39 Usaldus – sulaseks olemise alus
 - 7–12 Usaldus puudub
 - 13–35 usalduse õppetunnid
 - 13–23 Ärge usaldage rahvaid
 - 24–27 Jahve, suveräänne tegutseja ajaloo laval
 - 28–35 Häda neile, kes ei oota
 - 36–39 Usalda, aga...
- ▶ 40–55 Arm – teeb sulaseks olemise võimalikuks
 - 40 Kes on nagu Mina?
 - 41–48 Sulaseks olemise motiiv
 - 49–55 Sulaseks olemise vahend
- ▶ 56–66 Õige – sulase iseloom

Raamatu ühtsus

- ▶ Kaasaegne standardne arusaam: mitu autorit
 - ▶ Ühtegi teist autorit ei mainita
 - ▶ Pole tõendeid, et raamat oleks kunagi eksisteerinud muul kujul kui see, mis meil on.
 - ▶ Selle fakti alusel tuleb meil seda raamatut tõlgendada tervikuna
 - ▶ Kas tõlgendaksime "Sõda ja rahu" osade kaupa?
-

TAUST

- ▶ Kirjutati aastatel 739–700 eKr
- ▶ Näib, et see kirjutati silmas pidades kolme erinevat olukorda
 - Samaaria langemise kriis ja sellele järgnenud oht Assüüriast (peatükid 6–39, 739–700 eKr)

Assyrian Empire, 650 B.C.

TAUST

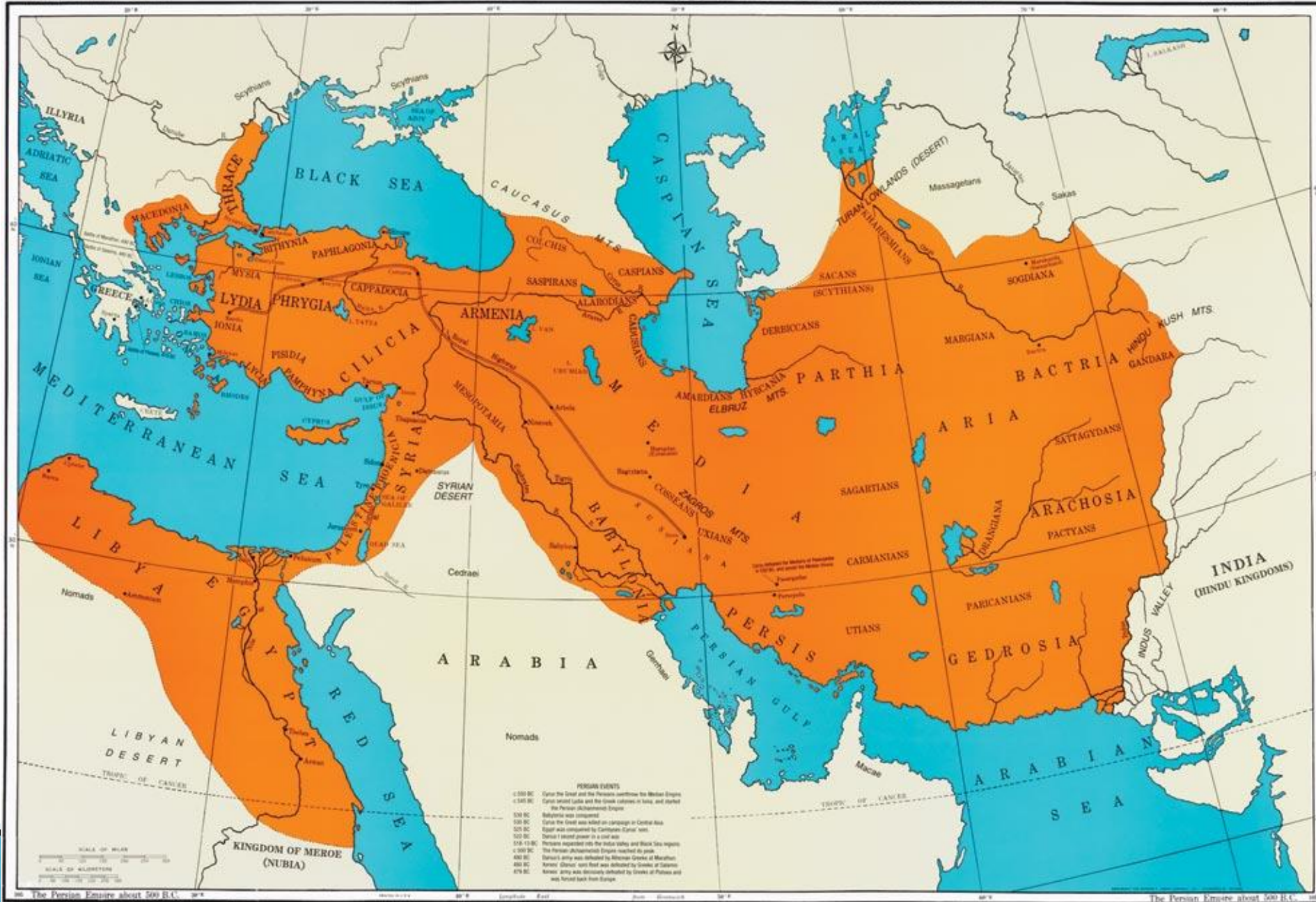
- ▶ Kirjutati aastatel 739–700 eKr
- ▶ Näib, et see adresseerib kolme erinevat asetust
 - Samaaria langemise kriis ja sellele järgnenud oht Assüüriast (peatükid 6–39 739–700 eKr)
 - Jeruusalemma hävitamise ja pagenduse kriis (40–55, 586–539 eKr)

TAUST

- ▶ Kirjutati aastatel 739–700 eKr
- ▶ Näib, et see adresseerib kolme erinevat asetust
 - Samaaria langemise kriis ja sellele järgnenud Assüüria (Assuri) oht (peatükid 6–39 739–700 eKr)
 - Jeruusalemma hävitamise ja pagenduse kriis (40–55, 586–539 eKr)
 - Tagasipöördumise kriis (56–66, 539–500 eKr)

THE PERSIAN EMPIRE ABOUT 500 B.C.

Miks kirjutada tulevastele *inimestele*?

- ▶ Iisraeli paguluse kohutav mõju
- ▶ Ta teadis, et kuigi Juuda on nüüd põgenenud, ei pääse nad lõpuks
- ▶ Tõstatas Jahve suveräänsuse ja usaldusväärse küsimuse

Peatükid 1–5. Probleem

- ▶ Üsna šokeeriv erinevus praeguse Iisraeli, ja selle vahel, mis on *tõotatud*
 - Nähtud esimeses peatükis 1–15 ; 16–20 ; 21–25 ; 26–27 ; 28–31
- ▶ 2:1–5 Rahvad tulevad õppima Jumala *toorat*
- ▶ 2:6–4:1 Võrgutatud suurelisusest, mis toob kaasa ainult alanduse
- ▶ 4:2–6 Puhas ja püha, elades Jumala varju all
- ▶ 5:1–31 "loomade,, poolt hävitatud kängunud kobaratega viinamägi

6. peatükk. Lahendus

- ▶ Rüvedate huultega inimesed peavad kogema seda, mida koges rüvedate huultega mees
 - Nägin inimese võimetust
 - Nägin Jumalat – Püha
 - Nägi iseennast
 - Võtsin vastu Jumala põletava armu
 - Kuulsin Jumala kutset
 - Võtsin vastu Jumala ülesande

6. ptk teostumine raamatus

▶ 1–39

- Inimese suutmatus – ei suuda iseennast päästa
- Nägemus Jumalast – suveräänne, usaldusväärne
- Nägemus iseendast – rumalad mässajad

▶ 40–55

- Paguluse põletava armu vastuvõtmine
- Jumala hääle kuulmine

▶ 56–66

- Nägemus iseendast – ei suuda olla õige
- Nägemus Jumalast – võimas päästma
- Saavad kinnituse, et nad täidavad tema ülesande

1. ülesande küsimused

- ▶ Mis on peatükkides 1–39 sisalduva „õigluse ja õiguse” tähendus?
- ▶ Milline on arusaam inimesest Jesaja ptk–des 1–39?
- ▶ Kuidas suhtub Jesaja ptk–des 1–39 rahvastesse?

Usaldus – sulaseks olemise alus

▶ Põhiprobleem

- Me kardame, me ei alistu, me mässame kuna me pole kindlad, et meile meeldib see, mida Tema meile soovib
- Seega peab Jumal end usaldusväärseks näitama
 - Aabraham
 - Mooses ja heebrealased

▶ Asetus

- 735 eKr Assüüria liikvel
- Süüria ja Iisrael üritavad Juudat koalitsioonile sundida
- Ahase hirm ja tema leping Assüüriaga

Lõigu struktuur

- ▶ 7:1 – 9:7 Lapsed, töotuse märgid
 - 7:1 – 9:1 Lubadus tagasi lükatud (ja tagajärjed)
 - 9:2–7 Lubadus on kindel
- ▶ 9:8 – 10:4 Jumala standardid, mitte Assüüria tugevus
- ▶ 10:5 – 11:16 Jumal toob lootust
 - 10:5–34 Hävitaja hävitatud
 - 11:1–16 Iisrael taastatud
- ▶ 12:1–6 Iisraeli usalduslaul

Viis suurt tõde

- ▶ Kõik, mida usaldate Jumala asemel, pöördub teie vastu ja hävitab teid
- ▶ Jumal *on* meiega – meeldib see või mitte
- ▶ Jumala tugevus seiseneb tema alandlikkuses
- ▶ Peame leppima mitte „Assuriga“, vaid Jumalaga
- ▶ Jumala poolt kavandatud viimane sõna ei ole kunagi häving

12:1–6

Usalduse õppetunnid

► Taust

- Damaskus langes aastal 732 ja Samaaria aastal 722
- Viimased vilisti linnad 720–710; Juuda on üksi
- Suur kiusatus Egiptusega liitu astuda
- Lõppmäng a 701; Sanherib peab alistama Juuda, enne kui saab minna Egiptuse vastu

► Struktuur

- 13–23 Oraaklid rahvaste vastu
- 24–27 Jumal tegutseb ajaloos suveräänselt
- 28–33 Häda neile, kes ei oota
- 34–35 Järeldus: kõrb või aed?

Ära usalda rahvaid (inimkonda)

- ▶ *Teie* Jumala kohtu all (ja paljud teenivad teda ühel päeval!)
- ▶ Lõppkokkuvõttes on kõik tühine:
 - Babüloni (Paabeli) hiilgus (haud) 13–14
 - Naabrite poliitiline salakavalus
 - vilistid, Moab, Süüria, Israel 14.–18
 - Egiptuse ressursid 19.–20
 - Araabia kaubandus 21
 - Juuda religioon (!) 22
 - Tüürose rikkus 23
 - Kokku? 0

Jumal tegutseb ajaloos suveräänselt

- ▶ Ta ei ole reaktsiooniline; tema vastutab
 - Ta määrab maa saatuse (24)
 - Kuid ta kutsub kõiki rahvaid suurele võõruspeole (25)
 - Kaose linn vs Jumala linn; halastamatute laulud vs päästetute laulud (25, 26)
 - Ta peab tooma vabastuse, sealhulgas suure vaenlase – surma käest (26)
 - Veel üks viinamägi (27)
 - Kindlameelsele sa hoiad rahu,
rahu, sest ta *loodab* sinu peale.. 26:3

Häda neile, kes ei oota, 28–33

- ▶ Ootamine võrdub usaldusega – kes ei oota, see ei usalda
- ▶ Kui me ei oota Jumalat, siis
 - teeme inimlikest juhtidest ebajumalad
 - usaldame kõige rumalaid asju (Egiptus?!)
- ▶ Aga miks ta paneb meid ootama?
- ▶ Jumal ootab, et ammeldaksime end
- ▶ Lõppkokkuvõttes keerleb kõik Tema kuningavõimu tunnistamise ümber – rõhuasetus selles segmendis muutub

Uus väljakutse

- ▶ Umbes a 710, Juuda on nüüd peaaegu üksi – mida teha?
 - Juhtimise kriis – võimetus näha KUNINGAT – paraku! (häda!)
- ▶ 28:1–19 Iisraeli purjus ja pimedad juhid, millele järgnesid Juuda juhid, kellel on "leping surmaga"
- ▶ 29:1–14 Purjus ja pimedad juhid "Arielis"
- ▶ 29:15–24 Need, kes varjavad nõu Jumala eest
- ▶ 30:1–33 Mässumeelsed lapsed, kes lähevad Egiptusesse
- ▶ 31:1–9 Need, kes lähevad Egiptusesse abi otsima
- ▶ (32:1–20 Veel üks kuningriik!)
- ▶ 33:1–24 Hävitaja!

Usalduse õppetundide kokkuvõte, 34–35

- ▶ Kui usaldate teisi rahvaid, saate kõrbe
 - Sümbolina kasutatakse Eedomit (nii sõna otseses mõttes kui ka ülekantult)
- ▶ Kui oleme seda teinud, vastab Jumal, muutes meie kõrbe aiaks
 - Läbi selle aia kulgeb koju viiv pühaduse kiirtee

Usalda? Jah, aga..., 36–39

► Struktuur

- 36–37 Assüüria oht
- 38–39 Hiskija haigus ja Babüloonia saadikute külaskäik

► *Mitte* "ajalooline lisa" (7:3; 36:2)

- Tõestus, et Jumalat saab *usaldada* – ta on usaldusväärne
- Kuid kui "Usaldamatus" lõppes lubadusega, siis „Usaldus” lõpeb ohuga

36–37, keda sa usaldad?

- ▶ Assüüria ohvitser teeb selle küsimuse hirmuäratavalt selgeks
 - ▶ Hiskija on vastu seina surutud
 - ▶ Hiskija palve – et maailm teaks
 - ▶ Vabastus!
-

38–39, kelle au?

▶ 38 Hiskija haigus

- Suurepärane tunnistus, mille Jahve vastu võtab
- Imelisest paranemisest on kuulnud isegi nii kaugel kui Babülonis
- Aga pigem nutu– kui tänulaul (?)

▶ 39 Babüloonia saadikute visiit

- Suurepärane võimalus Jahvet ülistada (ptk 2)
- Näitab oma rikkust ja relvastust (!)

2. ülesande küsimused

- ▶ Mis on õigluse ja õiguse tähendus peatükkides 40–66?
- ▶ Kuidas suhtutakse rahvastesse peatükkides 40–66?
- ▶ Milline on patu olemus peatükkides 56–66?

Jesaja raamatu ülesehitus, 1–39

- ▶ Sulase kutsumine – probleem ja lahendus 1–6
- ▶ Sulaseks olemise alus – usaldus 7–39
 - Pole usaldust – siiski töötus 7.–12
 - Usalduse tunnid 13–35
 - Ärge usaldage rahvaid 13–23
 - Jumal, suverääanne näitleja 24.–27
 - Häda neile, kes ei oota 28.–33
 - Järeldus: kõrb või aed 34–35
 - Usaldada? Jah, aga 36–39

Miks lõpetada 7–39 ilma usalduseta?

- ▶ Hiskija ei ole töotatud laps
- ▶ Lõplik lootus ei seisne inimese täiuslikkuses
- ▶ Hakkab lihtsalt teed näitama
 - Näitab, et *võime* usaldada,
 - Kuid see ei selgita, mis *pane*b meid usaldama rohkem kui korra
 - Eriti valitseva patu valguses
- ▶ Jah, Jumal päästis Assuri käest, aga kuidas on lood Paabeliga?

Arm – sulaseks olemise motiiv

- ▶ Pagulus tekitab küsimusi (ptk 40)
 - Kas Jumal tahab meid vabastada?
 - Kas Jumal suudab meid päästa?
 - Kas Jumal päästab meid?
- ▶ Jumala hagi Babüloonia jumalate vastu (ptk. 41–46)
 - Tooge tunnistajaid, et tõestada, et olete jumalad
 - Iisrael, sa oled minu tunnistaja – mu sulane
- ▶ Järeldus
 - Kohtuotsus Babüloni kohta (47)
 - Kutsu Iisraeli „kuulma” (uskuma) (48)

40. peatükk

- ▶ Jumal lunastab 1–11
 - Lohuta oma rahvast 1–5
 - Kõik liha on rohi, aga Jumala sõna kestab igavesti 6–11
- ▶ Jumal on võrreldamatu 12–26
 - Looja – mitte inimese oskuste ja leidlikkuse vili
 - Tõe allikas
 - Rahvaste Isand
 - Püha – universumi südames olev isik
- ▶ Oota Jahvet 27–31

41–46

- ▶ Kartlik sulane ja kuulekas sulane 41:1–42:13
- ▶ Pimedad ja kurdid tunnistajad 42:14–44:23
- ▶ Võitud sulane Kooses 44:24–46:23

Kes on Jumal? Jahve või jumalad? 41–46

- ▶ Jahve kutsub jumalad kohtusse (41:21–29; 43:8–13; 44:6–20; 45:20–46:2)
 - Tooge tunnistajaid, kes tunnistavad, et jumalad teavad tulevikku
 - Iisraeli ei heideta kõrvale, vaid ta on Jumala valitud sulane, kes annab tunnistust oma ainulaadsusest (Koores)
 - Vaata eriti 43:8–13 ja 46:3–13
- ▶ Kuid keskel (42:1–9) on teine sulane. Mitte Iisrael, kes siis?

Kokkuvõtte kohtuasjast, 47–48

- ▶ Babülon peab oma troonilt kukkuma ja saama orjatüdrukuks
 - Uhkus – mina olen ja teist pole
 - Teie suur tarkus on teid eksiteele viinud
- ▶ Iisrael peab kuulma (st tegema õiged järeldused)
 - Jahve oli see, kes nad siia tõi ja ta võib nad ka välja viia
 - Nad peavad uskuma ega tohi Babüloni sulanduda

Jesaja raamat siiani

- ▶ Teenistusse kutsumine 1.–6
- ▶ Usaldus – teenimise alus 7–39
 - Pole usaldust – aga... 7–12
 - Usalduse õppetunnid 13–35
 - Ärge usaldage rahvaid 13–23
 - Jumal tegutseb ajaloos suveräänselt 24.–27
 - Häda neile, kes ei oota 28.–33
 - Järeldus: kõrb või aed
 - Usalda – aga... 36–39
- ▶ Arm – teenimise võimaldaja 40–55
 - Arm – Sissejuhatus 40
 - Arm – teenimise motiiv 41–48

Arm – sulaseks olemise vahend, 49–55

- ▶ Kuidas võib patune Iisrael saada teenivaks Iisraeliks?
 - Üks asi on olla taastatud maale – kuidas on lood Jumalale taastamisega?
- ▶ Sulase töö kaudu
 - Esimest korda ptk-s 42 – mitte rahvas
 - Ptk-des 41–48 keskenduti sulastele, kes taastati oma maale
 - Ptk-des 49–55 nihkub fookus Sulasele ja taastamisele Jumalale
 - 49–52:12 Ootus;
 - 54–55 Kutse
 - Mis on muutuse põhjuseks?
 - 52:13–53:12: Ilmutus

ISSANDA SULASED

- ▶ 40–55 räägitakse kahest sulasest
 - Üks on selgelt Iisrael
 - Pime, mässumeelne, abitu
 - Sellest hoolimata päästetakse
 - Sellisena on nad Jahve võrreldamatuse tunnistajad
 - Teine, kuigi kunagi kutsuti Iisraeliks, näib olevat anonüümne isik
 - Sõnakuulelik, ennastsalgav, kannatav
 - Tema missioon on tuua õiglust rahvastele ja taastada Jaakob Issandale
- ▶ *Ei ole samad*

Viide	Identiteet	Roll	Iseloom	Kasu
41:8	Iisrael	Peksab rehte mitm. s15	(kartlik)	Pole hirmu
42:1 jj	? (ains.)	Toob õigluse Leping inimeste jaoks Valgus rahvastele	Vähenõudlik Jumalik Vaim Rõõmustab Issand	
42:19, 20	? (mitm.)	Avab pimedate silmad Vabastab vangid	Pime, kurt, tähelepanematu röövitud, rüüstatud, mõistmatu	Lunastus Olla juhitud
43:10	? (mitm.)	Jumala ainulaadsuse ja päästmise tunnistajad	(Pime, kurt?)	Taastamine ja küllus
44:1,2	Iisrael	(tunnistajaid 8)	(kartlik)	Ei mingit hirmu

Viide

Identiteet

Roll

Iseloom

Kasu

44:21

Iisrael

Pea meeles

Lunastamine

44:26

(prohvet?)

Räägib sõna

(Sõna
kinnitatud)

45:4

Iisrael

(vabastus)

(44:28–
45:1–7)

Koores

(Taastab Juuda)
Alistab rahvad
et inimesed
teaksid

Vastu võtta
varandus

48:20

Iisrael

Lunastatud &
varustatud

Viide	Identiteet	Roll	Iseloom	Kasu
49:2	Iisrael (?)	Suu terava mõõga sarnane Austab Jumalat Taastab Jaakobi Valgus paganatele Pääste rahvaile Kutsub vangid	Kutsutud emaihus Sõltub Innandast Sügavalt põlatud Rahvastest põlatud Austatud kuningate ja printside poolt	Jumala poolt hoitud
50:4 jj	? (paralleel: "Issand" 50:10)	Virgutab väsinuid	Issand on autoriteedi allikas Ei ole mässumeelne Allaheitlik Issandas kindel Ei ole süüdi	Jumala poolt õigeks mõistetud

Sulane, kes taastab israeli Jumalale (42:1–9; 49:1–12; 50:4–9)

- ▶ Tema iseloom
 - Allaheitlik, sõnakuulelik
 - Tundlik, kuulab, jagab
 - Kindel oma kutsumises ja Jumala õigeks mõisus
- ▶ Tema kogemus
 - Pilgatud ja kuritarvitatud
 - Tunneb mõttetuse tundeid
 - “Rahvaste” poolt põlatud ja jälestatud
- ▶ Tema tööd
 - Toob jumala *pahandust* maailmale
 - Räägib Jumala tõtt
 - Taastab israeli Jumalale
 - Valgus rahvastele, et Jumala pääste jõuaks kogu ilmamaale
- ▶ Tema töö tulemus: laulge; tulge; otsige, minge rõõmuga välja

49:1–52:12, ootus

▶ 49:1–50:3

- Teine Sulase laul 49:1–12
- Jahve tõotus: Iisraeli ei unustata ega hüljata
49:13–50:3

▶ 50:4–52:12

- Kolmas Sulase laul 50:4–9
- Jahve väljakutse: ärka üles ja kõnni tema
valguses 50:10–52:6
- Head uudised! Jahve naaseb Siioni
52:7–12

Sulane, kes päästab oma rahva, 52:13–53:12

- ▶ 52:13; 53:12 Sulase saatus – triumf
 - ▶ 52:14 – 53:3 Vastus teenimisele – hämmastus ja tagasilükkamine
 - ▶ 53:4–6 Teenimise koorem – hulkuvate lammaste lein, mured ja haavad
 - ▶ 53:7–9 Teenimise tulemus – ülekohus ja rõhumine
 - ▶ 53:10–12 Teenimise olemus – lunastav
-

Kutse, 54–55

- ▶ 54:1–8 Üks raamatu teemadest: lastetu lesk – nüüd kõik vastupidi – viljakas
 - ▶ 54:9–17 Taastatud, uuendatud, üles ehitatud: Jumal ei löö enam sind, vaid neid, kes sind löövad – “tema sulaste pärand”
 - ▶ 55:1–2 Tasuta toit!
 - ▶ 55:3–5 Taaveti leping – kutsuge rahvad
 - ▶ 55:6–11 Ärge püüdke seda selgitada – võtke see vastu!
 - ▶ 55:12–13 Mine rõõmuga välja
-

Õige – Sulase iseloom

- ▶ Näib, et raamat peaks lõppema numbriga 55
 - Jumal on näidanud, kuidas ta taastab oma rahva
 - 55 lõpeb kutse ja õnnistusega
- ▶ Ometi see ei lõpe. Miks?
 - Miks Jumal taastab meid iseendale?
 - Et maailm näeks teda ja tuleks tema juurde
 - Ei saa juhtuda, kui tema iseloom ei asu meis: "Jää minusse ja mina teisse"
- ▶ Kahe eelmise osa süntees
 - 1–39 Üleskutse usaldada Jumalat ja elada õiglast elu – ebaõnnestumine
 - 40–55 Jumal päästab patust armu läbi – oma õigusega
 - 56–66 Jumal võimaldab oma sulastel teda usaldada ja *olla armust* õiged – maailma pärast

Iseloom on saavutatud 56–66

A 56:1–8 kõik rahvad on õiguse heaks kiitnud

B 56:9–57:14 Iisraeli võimetus teha õigust

C 57:15–21 Rahu alandlikele

B 58:1–59:15a Iisraeli suutmatus teha õigust

D 59:15b–21 Sõdalane võidab vaenlasi

E 60 rahvad tulevad su valguse juurde

F 61:1–3 Vaimuga Võitnud Messias

E` 61:1–62:12 Rahvad näevad Sinu õigust

D` 63:1–6 Sõdalane võidab vaenlasi

B` 63:7–65:16 Iisraeli võimetus teha õigust

(G 65:17–25 Uus taevas ja uus maa)

C` 66:1–2 Rahu purukspekstuile

B` 66:3–17 Iisraeli võimetus teha õigust

A` 66:18–24 kõik rahvad ja taastatud juudid kuulutavad
minu au

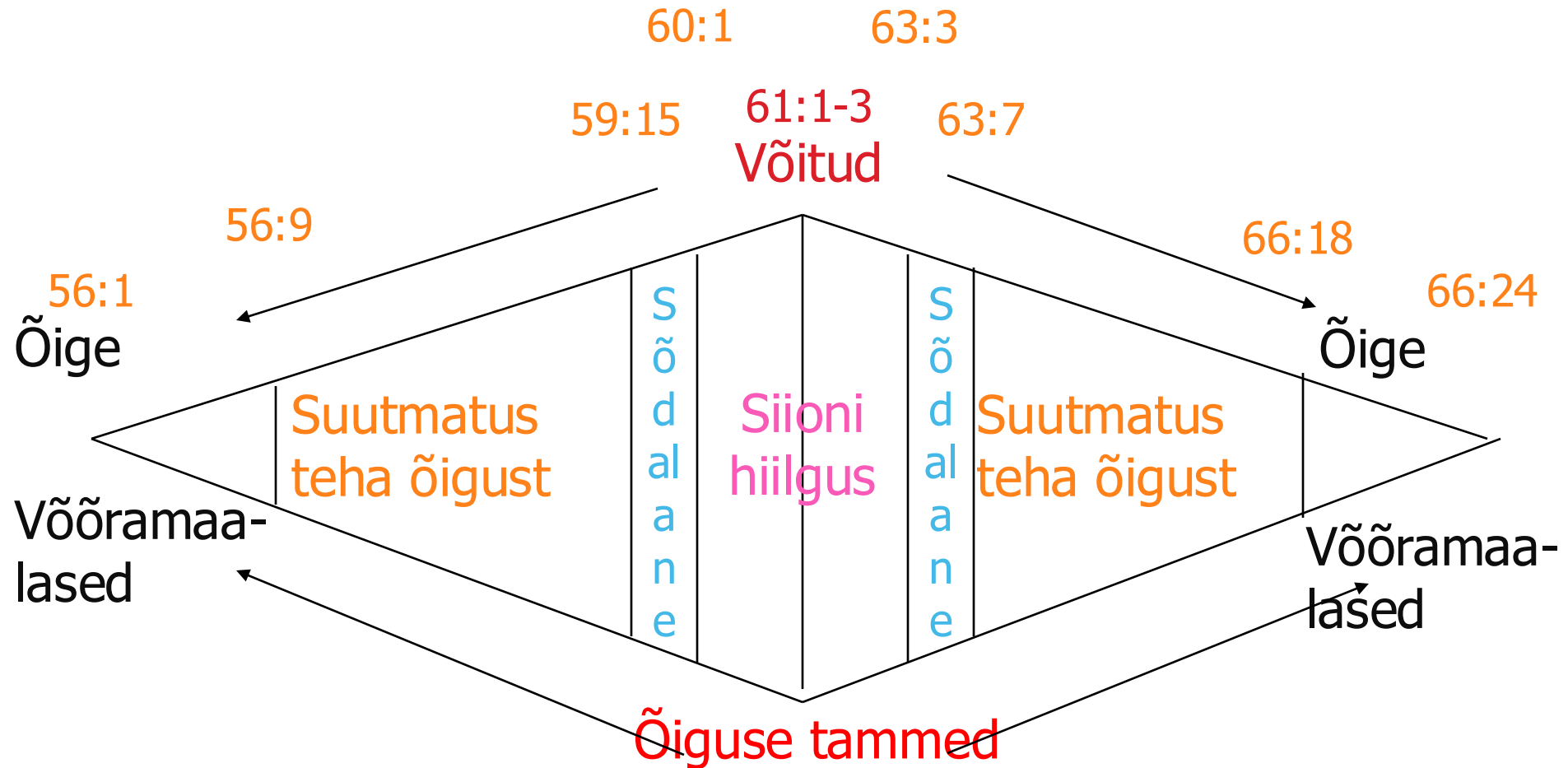
Iseloomu probleemid

- ▶ Kui päästmine ei puuduta tõelist õigust, pole see üldse päästmine
 - Lihtne on keskenduda oma positsioonile Kristuses
 - Lihtne on muuta usuline käitumine eesmärgiks omaette
 - Religioosse puhtuse püüdlust on lihtne muuta isiklikuks asjaks
- ▶ Me ei saa ise tekitada endas õigust
 - Tulemuseks on legalism, ülbus, kohtumõistmine
 - Mitte valgus, vaid pimedus

Õige – sulase iseloom. Kuidas on see võimalik?

- ▶ Jumalik sõdalane peab tulema (59:1 5b–21; 63:1–6)
 - Ta võidab patu meis, kui meie seda ei suuda
 - Kahetsus on võti
 - Väeks on Püha Vaim
 - Tulemuseks on Jumala au, tema õiguse koit meie elus
 - Kõik maailma heaks
- ▶ 61:1–3 Vaimuga võitnud Messias
 - Pole enam pimedad ja kurdid vangid; vaid õiguse tammed

Jesaja 56-66, Sulase märk

Jumal võimaldab endistel ülekohtustel elada õiget elu
(ilmutada Tema au) maailma päästmiseks

Sulaseks olemine Jesaja raamatus

- ▶ Nägemus inimese võimetusest,
- ▶ Nägemus Jumalast,
- ▶ Nägemus iseendast, 7–39
- ▶ Tema armulise hoolitsuse kogemus, 40–55
- ▶ Tema kõne kuulmine,
- ▶ Tema paljunõudliku ülesande vastuvõtmine 56–66

Maailma pärast!

